

FÓRUM

BELSŐ SZUPERVÍZIÓ ÉS A KONTROLLANALÍZIS

Bakó Tihamér

Bevezető

Pszichoanalitikus munkánk során időnként azt éljük át, hogy pácienseink lelki történései eljutnak feldolgozatlan belső világunkhoz. Provokatíván hatnak ránk. Gátjává válnak pszichoanalitikus munkánknak. Az érintettség (áttétel, viszontáttétel, tárgyrepresentáció) észlelése, megmunkálása, integrálása csak folyamatos belső szupervíziós munkával kezelhető.

Dolgozatomban azt szeretném körüljárni, hogy a kontrollanalízis, a szupervízió magyar módszere miként járulhat hozzá ennek a belső szupervíziós munkának a megteremtéséhez. Miként formálódhat általa egy olyan modell, mely a későbbiekben hatékony segítőtje lehet a pszichoanalitikus tevékenységnek.

Ahhoz, hogy megértsük, milyen is valójában ez a modell, amelynek alapja egy elfogadó, kreatív, alkotó párbeszéd, érdemes megismernünk a pszichoanalitikus szupervízió kialakulásának kezdetét, számba venni céljait, és körüljárni néhány fontos aspektusát.

A kezdetek

Amikor Freud a pszichoanalízist mint gyógyító eljárást felfedezte, még azt hitte, hogy tantárgyként oktatják majd az orvostudomány több ágához hasonlóan (Székács-Schönberger I. 1993.) Az analitikus gyógyító módot, mint bármely más gyógyító eljárást, írja Kovács Vilma (1933–1993), csupán tankönyvekből és előadásokból nem lehet megtanulni, sőt külön nehézség, hogy az analitikus kezelés demonstrálása betegeken lehetetlen. Az analitikus saját lelke elemzésével tanulhatja meg, hogy a lélek milyen általános törvényeknek engedelmeskedik, mik azok a specifikus tényezők, amelyek a lélek egészséges vagy beteg fejlődését

befolyásolhatják. Csak saját maga vizsgálatakor juthat arra a meggyőződésre, hogy van tudattalan lelki élet, amely az egészséges ember cselekedeteit éppúgy befolyásolja, mint a betegét. Ez az önvizsgálat az analitikusképzés legfontosabb része. Freud saját álmait elemezte, hogy ezen az úton ismerkedjék meg lelkének tudattalan részeivel. Ezen első önanalízisnek tulajdonképpeni tudatos célja nem saját egyéni tudattalanjának, hanem általában az emberi tudattalan lelki életnek a megismerése volt. Munkájának közvetlen eredménye az analitikus lélektan első megfogalmazása, az *Álomfejtés* című könyve (1900, magyarul 1985).

Freud ekkor még azt hitte, hogy ezzel minden ember számára hozzáférhetővé tette saját tudattalanját. Ekkor még nem volt nyilvánvaló, hogy az önanalízis szükséges feltétele az analitikus technika elsajátításának.

Hosszú út, sok-sok vita előzte meg, míg az 1922-es berlini kongresszuson végleg kialakult az a felfogás, hogy az analízis terápiás alkalmazásának feltétele az elméleti kiképzés mellett egy valamely társegyesület által elfogadott, analitikus végezte didaktikus analízis. Ezután egyetlen analitikus sem vállalhatott saját megítélése alapján kiképzést. A jelentkezők felvétele a tanulmányi bizottságok joga lett. A Berlinben megfogalmazott megközelítés azt is kimondja, hogy a kiképző analízis ne menjen olyan szintre, mint a terápiás analízis.

Ferenczi és Rank (1924) közösen írt, kezdetben nagy ellenállással fogadott könyve (*Entwicklungsziele der Psychoanalyse*) irányította rá a figyelmet az analitikusképzésre. Végül az 1927-es innsbrucki kongresszuson a Nemzetközi Tanulmányi Bizottság azt a követelményt állította fel, hogy az analitikus jobban legyen analízálva, mint a betege.

A későbbi kongresszusok további módosításokat tettek. Az 1933-ban elfogadott tanulmányi rend szerint a leendő analitikus egy arra felhatalmazott analitikusnál végzi tanulmányi analízisét. Ezt követően egy másik, úgynevezett kiképző analitikusnál huzamosabb ideig beszámol egy-két kezelt betegéről. Ez a szupervízió. A szupervízió kezdetben főként kontrollt jelentett. Kontrollt abban az értelemben, hogy az analízisét befejező személy, tanulmányi céllal, egy tőle képzettebb kollégánál sajátítsa el a pszichoanalízis fontos eszközeit, megértse a módszer hatótényezőit. E korai időszak óta sok ismeret halmozódott fel a szupervízió szerepét, tárgyát, céljait illetően. Nézzünk meg ezek közül néhányat.

A szupervízió tárgya, céljai

Thomä (1993) szerint a pszichoanalitikus helyzet, magatartás, felfogás és értelmezés az, ami a pszichoanalitikus hatást kifejti. A pszichoanalitikus munka a projektív identifikáció, a tudattalan szerepátvétel és a cselekvésdialógus terepe, így a szupervizornak is ezen keresztül van lehetősége megérteni a jelöltet.

Mi motivál szupervízió kérésére? – teszi fel a kérdést Thomä. Az – adja meg a választ –, hogy az analízist végző a munkáját a legjobban végezze. A szuper-

vízió része lehet a képzésnek. Elakadt eset alkalmával fordulunk a szakavatott-hoz. Míg máskor a „mestert”, az ő munkamódját szeretnénk megismerni.

Mi történik a pszichoanalitikus szupervízió során? Thomä szerint elsődleges annak megtalálása, hogy a szupervideált tudattalanja (analitikus munkája során) mire aktiválódott. A szupervízióban gyakran a szupervideált egy tudattalan fantáziáját, cselekvés- vagy magatartástöredékét kell újra megtalálni a szupervizor segítségével. Fontos, hogy a hatás ne pusztán kognitív közvetítés útján, hanem a belátás révén jöhessen létre.

Vikár (1998) megközelítésében „a szupervízió tárgya a totális viszontáttétel felismerése. A szupervízió abban segít, hogy a kandidátus az analitikus tudást, illetve azt a készséget, amit a saját analízisében szerzett, alkalmazni tudja. A didaktikus megismerést, hogy felismerje, milyen elhárító mechanizmusok vannak, mi lehet a kontextus, hogy ezzel a páciens mit kezd, hogy milyen használható énrészek vannak, azt a szemináriumokon sajátíthatja el.”

Szónyi (1998) úgy véli, a szupervízió célja az analízis folyamatát tekintve nem más, mint a szakma, „mikéntjének” átadása. Az analitikus személyiség formálásában két eljárás játszik szerepet: a) az oktatási analízis; b) a szupervízió. Az előző a személyiség neurotikus részét terápiával kell, hogy megváltoztassa, egyidejűleg megismertette a terápiás folyamat lényegét. Az utóbbi feladata a gyakorlati tevékenység megtanítása, átadása és ellenőrzése.

A szupervízió funkcióit Szónyi a következők szerint osztja fel: az analitikus képességek elsajátítása, az elmélet és a tapasztalatszerzés integrációja, a vakfoltok megtalálása, értékelés, szakmai kontroll, valamint a személyiség alakítása.

Szónyi szerint a szupervízió munkamódszere kettős karakterű: a didaktikai eljárás mellett megjelenik az asszociatív kibontakoz(tat)ás, tehát egy terápiás momentum is a szupervizor analitikus beállítottságával együtt. Ezt az analitikus szupervízió technikája határozza meg, és a személyes analízis–szupervízió elkülönítésével nem lehet megkerülni. E tekintetben beszélhetünk szupervízió-neurózisról, melynek átdolgozása párhuzamosan zajlik a szupervideált terápiával, és azzal kölcsönhatásban áll.

A szupervízió aktiválja az áttétel-viszontáttétel jelenségeket, továbbá ellenállást mozgósít. Ennek értelmében Schreyögg (1992) a szupervíziókat két csoportra osztja: a) az áttételes és viszontáttételes modellek, és b) az ellenállás szerepét hangsúlyozó elképzelések.

a) Az áttételes és viszontáttételes modellek elsősorban azt próbálják tudatosítani, hogy a jelöltek kapcsolatai, történelmileg alakított mintái módjukban és minőségükben alapvetően meghatározhatják a szupervíziós kapcsolatot.

A szupervizor és szupervíziót kérő között – írja Schreyögg – részlegesen vagy időlegesen aszimmetrikus helyzet alakul ki, ami kedvez az áttétel jelenségének. Hisz a szupervízióban lévő személy (a „szupervideált”) bizonyos fokig rábízza magát a szupervizorra, ami aktualizálhat régi élményeket a szülő-gyerek kapcsolatokkal összefüggésben.

A szupervízor és szupervideált közötti esetleges tartós aszimmetrikus kapcsolatból adódik a szimmetrikus dialógusok kizárása. Ez esetben fontos annak megértése, hogy a szupervízor mely viszontáttételi reakciója hathatott provokálólag a jelöltre. Kernberg (1990) szerint a szupervízor főleg a viszontáttétel nélkül követheti a jelölt és páciense dinamikai csomópontjait, Ez viszont előfeltételezi – vallja a szerző –, hogy a szupervízor a viszontáttételi tendenciákat lehetőleg differenciáltan tudja észlelni és strukturálni. Ily módon megalapozott interakciókat tesz lehetővé számára.

b) Az ellenállás-elképzelést hangsúlyozók azzal a kérdéssel foglalkoznak a szupervíziós helyzetben, hogyan blokkolja az ellenállás a jelöltekénél részlegesen vagy teljesen a megértést.

Tipikus ellenállásnak (Schreyögg) a szupervízióban a klasszikus definíció szerint a következőket tartjuk: ha egy szupervideált egy számára nagyon nagy horderejű eseményt a gyakorlatából csak sok óra elteltével fogalmaz meg, ha a közös munka fontos szegmenseit és a határokat újra meg újra megsérti, ha a megadott órákat elfelejt, ha késik stb.

A szupervízor elsődleges feladata, véli a német könyv szerzője, hogy segítsen rálátni a szupervideált ellenállási formáira.

Ha összegezni szeretnénk a szupervízió célját, (a teljesség igénye nélkül) a következőket vehetjük számba:

- a tudattalan feltárása;
- a szakmai biztonság megteremtése;
- az analitikus képesség elsajátítása;
- elméleti tudás és tapasztalatszerzés;
- a technikai tudás elsajátítása, repertoárbővítés, kreativitásfokozás;
- az áttétel kezelése;
- a totális viszontáttétel felismerése;
- rálátás az ellenállási és elhárítási módokra;
- személyiségfejlesztés;
- kapcsolatba kerülés önmagával és saját folyamataival, hogy így képes legyen befogadni a páciens által hozott tudatos és rejtett élményanyagot.

Amint látjuk, a szupervízió feladata nagyon sokrétű. Az e célok megvalósítására szánt idő (kb. 200 óra) ugyanakkor olykor aránytalanul kevés. Gondot okozhat továbbá a paradigma is, amiről a következőkben olvashatunk.

A szupervíziós helyzet paradigmája

Amikor a kandidátus szupervízióba viszi munkáját egy mesterhez, kettős helyzetbe kerül. Hisz egyfelől hozzáértő szakemberként kezeli páciensét, felelősséget vállalva érte, másrészt tanulni megy egy szakemberhez, aki rámutat hiányosságaira. Ez olyan konfliktus – véli Szecsódy (1979) –, amely eleve benne

rejlük a szupervíziós helyzetben. „A kandidátusnak ugyanis saját betegeivel szemben kompetensnek kell lennie, míg a szupervizor előtt járatlanságát kellene vállalnia. Mert ha nem mutatja meg gyengéit, nem kap segítséget.”

A jelölt tehát a szupervíziós folyamat kezdetén egy fontos döntési helyzetbe kerül. Elrejtse-e, vagy vállalja fel azokat a félelmeket, amelyek Roth (1966) szerint, a kezdőket jellemzik – hogy értékelni fogják, rossz képet mutat, kiderülhetnek hiányosságai, esetleg alkalmatlansága.

A kettősséget az is fokozza, hogy maga a szupervizor is kettős szerepben van, hisz ő az a mester, aki segíti a jelöltet a korábban leírt célok elérése felé, de ő az a szakember is, aki kimondja a jelölt alkalmasságát, illetve alkalmatlanságát. A tét tehát a jelölt számára óriási lehet. Szakmai jövője függhet tőle. Hisz eddig „felelőtlenül”, „tét nélkül”, „önző módon” vehetett részt saját élményű analízisében. Ettől kezdve „komolyan”, szakmailag érettnek kell lennie.

Amint látjuk, itt egy átmeneti helyzet alakul ki.

Ezt az átmeneti szakaszt segíti meg a kontrollanalízis, a szupervízió magyar módszere. Mielőtt számba vennénk az átmenetet segítő jelenségeket, nézzük meg a magyar módszer kidolgozóinak ez irányú elgondolásait.

Kontrollanalízis

Kovács Vilma Ferenci Sándorral együtt dolgozta ki azt a pszichoanalitikus képzési rendszert, amely ma „magyar módszer”-ként ismert. Ennek legfőbb jellemzője az, hogy az analitikusjelölt az első esetét volt analitikusához viszi szupervízióba, s ez a szupervízió is analitikus keretek között zajlik.

Ennek a megközelítésnek háttérét Kovács Vilma így vezeti le 1933-ban megjelent, „Kiképző analízis és kontrollanalízis” című tanulmányában. „A kontrollanalízis eredeti célja a praktikus munka tanítása és ellenőrzése. A jelölt megkezd 1–2 beteggel az analitikus kezelést, és munkájáról rendszeresen beszámol egy tapasztaltabb kollégájának. Így megtanulja a beteggel szemben való viselkedést, a pszichoanalízis technikai fogásait. Ha beérjük ennek a kontrollnak a felületesebb módjával, akkor érthető és indokolt az a nézet, hogy a kontrollanalízis több kiképzőnél is elvégezhető, mert ezáltal az analitikusjelölt megismerkedik a különböző analitikusok munkamódjával. Ha ezen munka közben kiderül, hogy a jelöltet egyéni konfliktusai akadályozzák betegei kellő megértésében, akkor a kontrolláló azt a tanácsot adja, hogy folytassa még a kiképző analízist. [...] Ezzel szemben úgy vélem, hogy a helyes megoldás az, ha a jelölt a kontrollanalízist mindig saját kiképző analitikusával végzi, ugyanis esetleg csak a beteggel való foglalkozás közben derül ki, hogy a jelölt analízise még nem fejezhető be.”

„A kiképző analitikus – véli Kovács – kell hogy megismertesse a jelöltet az eddig elfojtott libidínózus törekvéseinek tudatosításán túlmenően, jelleme fel-

építésével, egyéniségének eredeti lényével és azzal is, ami nem lényege, hanem ami csupán a külvilághoz való alkalmazkodása által nyert fontosságot, és mint merev forma, sokszor eltakarja az eredeti egyéniséget. A szokásoktól, automatizmusoktól megmerevített embert kell fellazítani, és megismertetni vele a sokféle lehetőséget, ami benne rejlik.”

Kovács Vilma szerint ez teheti képessé a jelöltet nagyobb rugalmasságra, azaz látóvá a betegeivel szemben, még abban az esetben is, ha annak jelleme merőben ellentétes az övével.

„Ennek ideje akkor érkezik el, amikor a jelölt analízise addig a pontig jutott, hogy érdeklődése saját magáról valóban a külvilág felé fordul, vagyis amikor az indulatáttétel annyira át van tanulmányozva és infantilis gyökeréig víve, hogy a gyógyítani akarás már nemcsak az analitikussal való azonosítást jelenti, hanem az analitikustól független intellektus szublimálását. [...] A jelölt, ha megkezdte a munkát rábizott betegével, miközben önmaga továbbra is analízisben marad, egyéniségének olyan oldalait is megmutatja, amelyek, ha már észrevettük azelőtt is, nem jutottak olyan plasztikus kifejezésre, mint ebben a páralel folytatott munkában.”

A páciens indulatáttételes kapcsolata viszonzást vált ki az analitikusból – hangsúlyozza Kovács Vilma –, amelyet állandóan kontrollálni kell. A viszontáttételes érzések kontrollálását csak egyidejűleg továbbvezetett analízisben lehet sikeresen keresztülvinni.

Magyarországon, eltérően a nemzetközi gyakorlattól, de a Nemzetközi Pszichoanalitikus Egyesület jóváhagyásával, még ma is ez a kiképzési rend van érvényben. Külföldön Bálint Mihály dolgozott azonos elméleti és gyakorlati megközelítéssel. Ő volt az is, aki a csoportos szupervízió kimunkálásában és elterjesztésében úttörő szerepet vállalt. A nemzetközi gyakorlatban, a pszichoanalitikus képzés során, a kandidátus mind a két esetét egy-egy új kiképző analitikushoz viszi. Teszik ezt azzal a szándékkal, hogy a saját élmény és a képzésrész élesen elkülönüljön, így a kandidátus szakmai alkalmassága objektívebb megítélés alá essen.

Az első szupervíziós kapcsolat szerepe valamennyi iskola szerint meghatározó, átmenetet képez. Nézzük meg részletesebben, mik is ezek az átmenetek!

A szupervízió mint átmenet

A szupervízió átmeneti szerepet tölt be az analizált helyzet és az analitikus lét között. Az analitikus a révész, aki átviszi, elkíséri a jelöltet ezen az úton. A jelölt a szupervízió során átfogalmazza viszonyát önmagához, volt analitikusához, az analitikus helyzetéhez. Az egyenrangúvá lett viszonyban a diskurzus a páciensről, az analitikus folyamatról, illetve az ezeken keresztül át ható érintettségéről szól. A kandidátus az eddigi együtt töltött, több száz órás sajátél-

ményű analízis hátterével, felvállalva önmagát, használva formálódó szakmai énjét, új oldalait próbálhatja ki és mutatja meg. Folyamatos változáson megy keresztül. Mindez elfogadó légkörben, a párbeszéd megteremtésével történik.

Úgy is felfoghatjuk ezt a helyzetet, mint egy szakmai szocializációs folyamatot. A jelölt egy új szerepre készül. Pszichoanalitikussá válásának időszaka egy „nagykorúsítás” (Vikár). A jelölt saját analízisét befejezve, mint kolléga, mint szakemberjelölt jár egy szaktekintélyhez, saját analitikusához szupervízióba. Ez a szakasz vezeti át az analizáltat a jelöltek világába. Bekapcsolódva a képzésbe folytatódik – immár egy másik összefüggésben – a pszichoanalitikussá válás. A szocializációs szakasz – véli Vikár – nemcsak a jelöltnek fontos, hanem a szupervizornak is, aki ugyancsak változtatni kényszerül a viszonyulásán: már nem egy analizálttal foglalkozik, hanem egy pszichoanalitikus jelölttel. A szupervizor jobban megosztja tapasztalatait. A szupervíziós tanácsadó tanár és facilitátor egy személyben.

Egy „új egyensúlyról” beszél Nemes Livia (1999) is, amikor azt írja: „a kiképző analízisben hangsúlyosabbá válik az az interszubjektív kapcsolat, amely az analitikus részéről az empátiával résztvevő megfigyelő, és a jelölt alkalmasságát megítélő szupervizor kettős rálátását teszi szükségessé. A jelölt részéről pedig az interszubjektív viszonyt az önismeret regresszív útjait bejáró páciens és a pályaalakulásnak megfelelően akaró jelölt motivációinak kettőssége jellemzi. A szupervízió egy olyan kapcsolat – írja Nemes – ahol az affektív átélés és a kognitív ítélet egyensúlyát kell a kiképző analitikusnak kifejlesztenie.” Az interszubjektív kapcsolat olyan belső viszony, ami végigkíséri pszichoanalitikus létünket. Részévé téve pszichoanalitikus identitásunknak, meghatározó belső szupervíziós segítséget kaphatunk általa. E belső szupervízió kialakulását nagymértékben meghatározza a külső szupervíziós kapcsolatot.

A szupervíziós kapcsolat mint a belső szupervízió alapja

Az eddigiekben elméletekről, szokásokról, a jelölt alkalmasságát meghatározó megközelítésekről esett szó. A Budapesti Iskola megközelítése azonban tükröz egy fontos hozzáállást. Nevezetesen azt, hogy az analitikus ebben az átmeneti létben (páciens–szakember) elkíséri a jelöltet. Ahogy azt Szecsődy írja, a szupervíziós kapcsolat fejlődésen megy át, amelynek megvannak a maga fázisai és dinamikája. Szerinte igen fontos a jó munkakapcsolat kialakítása, amely kölcsönös bizalomra és világosan meghatározott, kölcsönösen elfogadott munkacélra épül. A kapcsolat kifejlődésének jellemzéséhez Szecsődy igen hasznosnak találja a pszichoszexuális fejlődésmodell gondolatmenetének követését. „A pályafutása elején álló terapeutát a szupervizornak úgy lehet kezelni, mint szakmai kisgyereket, akinek hozzáértése elsősorban abból áll, hogy képes befogadni azt, amit kap. A terapeutának bíznia kell tudni a szupervizorával

és betegével való kapcsolatban. Remélnie kell tudni, hogy a szupervizor segítségével fejlődhet és tanulhat. Olyan alapot kell felépítenie magában, amelyre támaszkodva dolgozni tud, és a szupervizor segítségével képes megérteni, hogy befogadjon és tapasztaljon, és ki kell, tudjon alakítani elméleteket, amik segítségével képes magában tartani és megemészteni mindazt, amit kapott. A szupervizornak egy tartós és megfogó kapcsolatot („holding-containing relationship” – Winnicott) kell kialakítania, és segíteni a terapeutát abban, hogy felismerje és elkülönítse egymástól mindazt, ami történik úgy a terápiában, mint a szupervízióban. Ha a terapeuta már érett személyiség, akkor ez az első időszak igen rövid lehet, de hosszúra nyúlhat, ha a kezdő terapeuta bizonytalan és megrémült. A második fázisban a terapeuta a saját elképzeléseire akar támaszkodni, és maga szeretné járni a „próba-szerencse” útját. Ezt a szakaszt az önállóság fázisához hasonlíthatjuk, amelyben egyre nagyobb az önbizalom szerepe, ugyanakkor a terapeuta nagyon is sebezhetővé válik. Ha kudarc éri, egyre több szégyenkezéssel kételkedhet önmagában. Ezután következik a növekvő érdeklődés és kíváncsiság szakasza. A terapeuta sokat kérdez, olvas, keresi a megfejtéseket, örömmel kísérletezik, de ha kudarc éri, hamar gyengül a depressziótól és büntudattól. Ahogy fejlődik, egyre több és több magabiztossággal követi azt a folyamatot, ami közte és betege között zajlik. Több türelemmel fogadja, hogy nem ért meg mindent, és a saját személyes életéből és terápiájából vett tapasztalatokat is alkalmazni tudja, de saját kreativitására is mer támaszkodni. Arra, hogy egyre több és mélyebb problémával találkozik munkája során, reagálhat dogmatizmussal, vagy a határok vad áthágásával. Küzdhet eszmékért és eszmék ellen, elvesztheti vagy megszerezheti az alapot gondolkodásához és identitásához, mint terapeuta. Még azután is, hogy a terapeuta megszerzett egy speciális identitásérzést, saját tudását és stílusát illetően, sok időbe telik, míg valóban intim viszonyba kerül munkájával. Új vagy fiatal intézményekben, ahol kevés a jól megalapozott kompetenciával rendelkező szakember, a terapeuták ritkán érhetnek meg egy kialakult identitást és mélyebb intimitást munkájukkal szemben, miközben már arra kényszerülnek, hogy másokat tanítsanak és szupervizorként dolgozzanak.”

A szupervíziós kapcsolat olyan modellt, amely beépül a jelölt szakmai énjébe, és alapvető részévé válik az interszubjektív kapcsolatnak. A megtartó, elfogadó, kreativitást segítő külső kapcsolati viszony által egy olyan belső szupervízió formálódik, ahol hasonló belső lélektani tér teremődik. Ez az interszubjektív viszony segíti a rálátást saját munkára, a belső tudatos és tudattalan folyamatokra, ellenállásokra, háritásokra. Ébren tartja a pszichoanalitikus(jelölt) motivációját, érdeklődését, kíváncsiságát a pszichoanalitikus munka, a páciense iránt. Párbeszéd alakul ki a szakmai és személyes én között éppúgy, mint a három szelf-rész (felnőtt – gyerek – szülő) között.

Belső szupervízió

A belső szupervízió szerves része lehet a pszichoanalitikus identitásnak. Rituízássá téve folyamatos segítője szakmai tevékenységünknek. Általa rálátunk elakadásaink szakmai és személyes vakfoltjaira. Segítségével igényként fogalmazódik meg bennünk tudásunk, szakmai ismeretünk állandó gyarapítása. Ugyanakkor, szakmai énkünk fejlesztésén túl, személyiségünk formálódását is elősegíti.

Mi is jellemzi a belső szupervíziót? Egy elfogadó, megtartó, támogató belső lélektani térben működik. Biztosítja a belső párbeszédet. Kreatív és alkotó légkört teremt. A hibázás, a tévedés része a fejlődésnek. Segíti a tapasztalatok integrálását. Önreflektív kapcsolatot tart fenn az interszubjektív részek között. Önelemzés tárgyává teszi szakmai ténykedésünket éppúgy, mint személyes érintettségünket. Elemzésük, megértésük az, ami hozzájárul személyiségünk fejlődéséhez. Mindezt elfogadó, továbbgondoló attitűddel teszi, azzal a kapcsolati viszonyal, amit a Budapesti Iskola első szupervíziós helyzetében, lélektani térben megtapasztalt és integrált.

Összefoglaló

Pszichoanalitikus munkánk során folyamatosan jelen van az az igény, hogy szupervíziót vegyünk igénybe. Mivel a rendszeres külső szupervízió szinte lehetetlen, ezért is fontos, hogy kialakuljon egy belső szupervíziós munkamód. Kialakulásában meghatározó szerepet játszik az első, külső szupervíziós élmény. Ezért van jelentősége annak, hogy ezt olyan szakemberrel tesszük-e, aki ismeri életünket, személyiségünket, szakmai hozzáállásunkat, vagy olyannal, aki előtt ismeretlenek vagyunk. Az első szupervíziós alkalmak kettősségének feldolgozása vagy helybenhagyása (hozzáértőnek látszani, vagy felvállalni a tapasztalatlanságot, hibázást) alapvetően meghatározza, miként profitálunk ezekből a szakmai identitásunk szempontjából fontos alkalmakból. A Budapesti Iskola azáltal oldja fel ezt a paradigmátikus helyzetet, hogy a jelölt az első esetét saját analitikusához viszi. A pácienshelyzetből való átmenet az analitikus szerep felé egy védett, elfogadott, ismert lélektani térben, kapcsolati viszonyban megy végbe. Nem alkalmasságról és alkalmatlanságról szól, hanem egy hosszú lélektani folyamatot, a belső szupervíziót készíti elő. A Budapesti Iskola szeretetkapcsolati lélektani tere egy belsővé tett interszubjektív kapcsolat alapját képezi a szakmai és a személyes én között. Az első szupervíziós élmény átmenetisége olyan szupervíziós munkára szocializál, amely folyamatos része lehet a pszichoanalitikus identitásnak és a pszichoanalitikus munkamódnak.

IRODALOM

- BAKÓ, T. (1990): *Töréspontok mentén. Fejezetek a szupervíziós munkából.* Animula, Budapest.
- DUPONT, J. (1993): A Kovács–Bálint dinasztia. In: *Fortunatus öröksége.* Párbeszéd Könyvek, Budapest, 7–22.
- FERENCZI, S. (1919): A pszichoanalízis technikájához. In: *A pszichoanalízis haladása.* Dick Manó, Budapest, 101–111.
- FREUD, S. (1985): *Álomfejtés.* Helikon Kiadó, Budapest.
- KOVÁCS, V. (1993): *Fortunatus öröksége.* Párbeszéd Könyvek. Budapest.
- MEAD, E. (1990): Effective supervision: A task-oriented model for the mental health professions. New York. Brunner-Mazel
- NEMES, L. (1999): Viszontáttétel és kiképző analízis. In: Bokor L. (szerk.): *Pszichoanalízis és analitikus Pszichoterápiák.* Animula Budapest, 199–203.
- ROTH, J. K. (1996): Kik félnek a Bálint-csoporttól? In: N. Lippenmeier (szerk.): *Tanulmányok a szupervízió köréből. I.* Supervisio Hungarica
- SCHREYÖGG, A. (1992): Supervision – ein integratives Modell: Lehrbuch zu Theorie und Praxis. Junfermann Verlag, Paderborn
- SZECSDY, I. (1990): The learning process in psychotherapy supervision. Karolinska Institute, Stockholm
- SZECSDY, I. (1993): A pszichoterápiás szupervízióról. In: *Magyar Pszichológiai Szemle,* 297–304.
- SZÉKÁCS-SCHÖNBERGER I. (1993): Utószó. In: Kovács, V. (1993): *Fortunatus öröksége.* Párbeszéd Könyvek, Budapest, 77–93.
- SZŐNYI, G. (1999): Das therapeutische Moment in der Supervision Zeitschrift für Psychoanalytische. Theorie und Praxis
- THOMÁ, H.–KACHELE, H. (1992): *A pszichoanalitikus terápia tankönyve, 2. Terápia.* Harmatta, Budapest.
- VIKÁR GY. (1998): Pszichoanalízis és szupervízió. Személyes közlés
- VIRÁG, T. (1999): Előszó. In: Bakó, T.: *Töréspontok mentén. Fejezetek a szupervíziós munkából.* Animula, Budapest, 9–11.